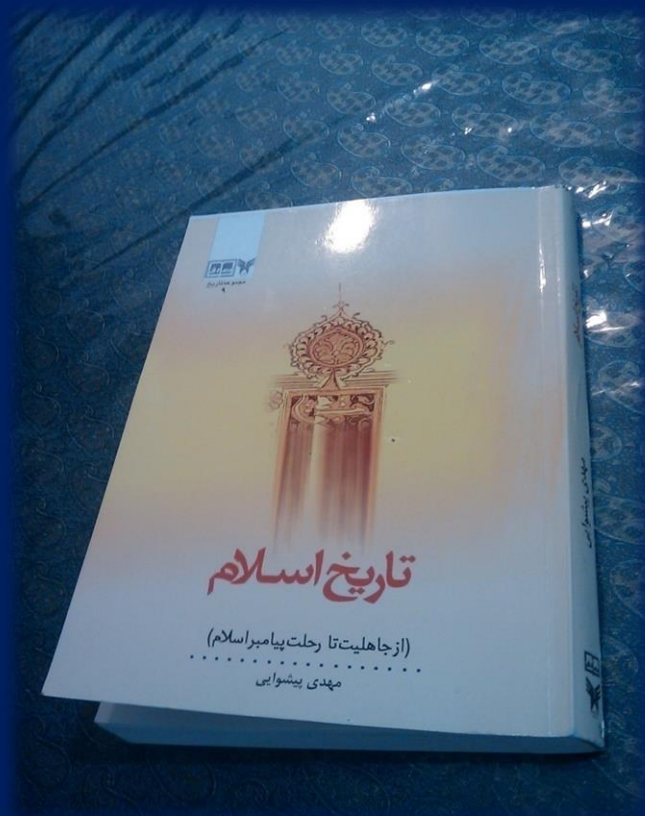

تاریخ اسلام از جاهلیت تا رحلت پیامبر

تهیه کننده : انسیه شهوازیان
زیر نظر استاد گرامی : دکتر حسین مجتبوی

تاریخ اسلام از جاهلیت تا رحلت پیامبر

مؤلف: مهدی پیشوایی

تدوین: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه

ناشر: دفتر نشر معارف

نوبت چاپ: هفتم، بهار 1387

چاپ خانه صدف

شابک: 978-964-7030-55-7

معرفی نویسنده: مهدی پیشوایی

استاد مهدی پیشوایی، از اساتید برجسته تاریخ صدر اسلام است که کتاب «سیره پیشوایان» این محقق بارها منتشر شده است و به زبانهای دیگر نیز ترجمه شده است. وی هم اکنون از اساتید موسسه امام صادق(ع) و موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) قم است.

طرح کلی کتاب

این کتاب به قلم دانشمند محترم ، حجت اسلام والمسلمین جناب آقای مهدی پیشوایی نگاشته شده است . در 5 بخش اصلی و 16 فصل به بررسی تاریخ صدر اسلام می پردازد. نویسنده سعی کرده برای هر یک از اجزا و تفصیل حوادث عصر نبوی منابع جداگانه و متنوعی ذکر نماید . شواهد قرآنی و حدیث , حوادث را از شکل گزارش صرف بیرون آورده و تحلیل و بررسی برخی حوادث نیز قابل توجه است.

فهرست مطالب:

بخش اول مباحث مقدماتی

فصل اول: جزیره العرب , موقعیت جغرافیایی , اجتماعی و تمدنی

فصل دوم : صفات و روحیات عرب

فصل سوم : ادبیات و مذاهب در شبه جزیره عربستان و اطراف آن

بخش دوم : محمد (ص) از تولد تا بعثت

فصل اول: نیکان پیامبر

فصل دوم: کودکی و نوجوانی محمد (ص)

فصل سوم : جوانی حضرت محمد

بخش سوم : از بعثت تا هجرت

فصل اول : بعثت و دعوت

فصل دوم : دعوت کلی و آغاز مخالفت ها

فصل سوم: پیامد های مخالفت قریش و اقدامات آنها

بخش چهارم: از هجرت تا دعوت جهانی

فصل اول : هجرت به یثرب

فصل دوم : اقدامات اساسی پیامبر اسلام در مدینه

فصل سوم : توطئه های یهود

فصل چهارم: تشکیل نیروهای رزمی اسلام

بخش پنجم : از دعوت جهانی تا رحلت پیامبر

فصل اول: دعوت جهانی

فصل دوم : گسترش اسلام

فصل سوم : حجة الوداع و رحلت پیامبر

مقدمه :

مباحث بخش اول کتاب مربوط به وضع جزیره العرب پیش از ظهور اسلام است که به تفصیل بیان شده است ؛ زیرا بدون آگاهی کامل از وضع جزیره العرب در دوران جاهلیت ، فهم و تحلیل بسیاری از حوادث تاریخ اسلام مقدور نبوده یا حداقل ناقص است . از آن جا که بسیاری از حوادث ، ریشه در دوران جاهلیت دارد ، لازمی پی بردن به وضع جزیره العرب پس از ظهور اسلام ، شناخت وضعیت آن پیش از ظهور است . بقیه مباحث با جزئیات کمتری آورده شده است .

فصل اول

جزيرة العرب

موقعيت جغرافيايى

اجتماعى و تمدنى

موقعیت جغرافیایی

- ✓ شبه جزیره عربستان بزرگترین شبه جزیره جهان است که در جنوب غربی آسیا واقع شده است.
- ✓ به شکل نوزتقه غیر منظم است.
- ✓ مساحت آن تقریباً سه میلیون و دویست هزار کیلومتر مربع است
- ✓ کشور کنونی عربستان سعودی حدود $4/5$ این شبه جزیره را فراگرفته است و $1/5$ باقیمانده را یمن , عمان , امارات , قطر , بحرین و کویت را شامل می شود.

از سمت جنوب : خلیج عدن , تنگه باب المندب , اقیانوس هند , دریای عمان

از سمت غرب: دریای سرخ

از سمت مشرق : خلیج عمان , خلیج فارس, عراق

از سمت شمال : به بیابان پهناور که از یک سو به دره فرات و از سوی دیگر

به سوریه منتهی می شود.

آب و هوا:

به طور کلی از خشک ترین و گرم ترین مناطق دنیا است.

علت

وجود رشته کوهستانی که از جزیره سینا شروع می شود و در سمت غرب عربستان همه جا به امتداد دریای سرخ کشیده شده و از جنوی غربی پیچ خورده ساحل جنوبی و شرقی عربستان را دور می زند.

فقط در سمت جنوب از نظر آب مساعد است

تقسیم بندی شبه جزیره عربستان:

1. بخش مرکزی : صحرای عرب

2. بخش شمالی حجاز

3. بخش جنوبی یمن

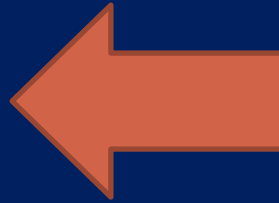
✓ در منتهی الیه جنوب غربی عربستان , منطقه ای به شکل مثلث است که یمن در این محدوده است.

یمن

✓ آب فراوان , ریزش باران های منظم

✓ کشاورزی پر رونق

✓ جمعیت متراکم

بوجود آمدن شهر و روستا

تاسیس حکومت

وضع مقررات و قوانین

حکومت‌ها در یمن :

1. دولت معین: از 1400 تا 850 سال قبل میلاد مسیح ادامه داشت با تشکیل دولت سبأ از بین می‌رود
2. دولت حضرموت : از 1020 قبل از میلاد تا 65 سال بعد از میلاد ادامه داشت با تسلط سبأ از بین می‌رود
3. دولت سبأ : از 850 تا 115 سال قبل میلاد ادامه داشت و با تشکیل دولت حمیری سبأ و ریدان از هم پاشید
4. دولت قتبان : از 865 تا 540 سال قبل میلاد حکومت کرد با استیلای دولت سبأ نابود گشت
5. دولت سبأ و ریدان و حضرموت و اطراف یمن: از 115 سال قبل میلاد تا 523 سال بعد میلاد ← پایتخت : ظفار

تمدن درخشان در جنوب عربستان:

✓ یکی از مظاهر تمدن باستانی یمن: سد بزرگ و تاریخی مأرب

این سد با محاسبات دقیق و پیچیده هندسی ساخته شده بود ← گویای دانش و آگاهی سازندگان از علم هندسه است . ← باعث رونق کشاورزی آن منطقه بوده است .

✓ مردم یمن علاوه بر کشاورزی در تجارت هم دست داشتند. مدت ها بازرگانی خاور دور در دست آن ها بود .

ویرانی سد مأرب:

گسترش فساد در جنوب شبه جزیره و بروز آشوب های داخلی , ستاره تمدن یمن رو به افول رفت .

سد مأرب احتاج به تعمیر داشت ولی نتوانستند بازسازی کنند ← سد نابود شد , کشاورزی از بین رفت , مردم فکر مهاجرت کردند.

موقعیت اجتماعی:

✓ بافت زندگی: قبیله ای

✓ هر قبیله همچون یک کشور مستقل به شمار می آمد و مناسبات بین

قبایل را می توان به مناسبات خارجی امروز کشور ها تشبیه کرد

✓ قبیله: مجموع چند خانواده خویشاوند بود. پیوندی که افراد را با هم

مرتبط می ساخت ← پیوند خویشاوندی, وحدت نژاد و نسب بود

✓ مردم قبیله خویشان را از یک نسب می شمردند.

✓ رئیس قبیله: شیخ ← کهن سالترین فرد قبیله, صفات او:

شجاعت, صبر, تواضع, حلم و...

✓ قدرت رئیس قبیله : در مسائل جنگی , دیگر کارای عمومی , دارای قدرت استبدادی نبود بلکه در هر کاری با انجمن قبیله مشورت می کرد .

✓ آیین اسلام با نظام قبیله ای مبارزه کرد و به نژاد و نسب که اساس این نظام بود بهایی نداد . جامعه ی نو بنیاد اسلامی بر اساس وحدت عقیده و ایمان که نیرومندترین پیوند اجتماعی است استوار است .

✓ ایمان مشترک ← جایگزین خون مشترک

✓ اسلام همه مومنان را با هم برادر معرفی کرد ← زیر بنای ساختار

اجتماعی عرب دگرگون شد

ماه های حرام :

ذیقعدہ , ذیحجہ , محرم و رجب از ماه های حرام است . از سنت های دیرینه یادگار حضرت ابراهیم و اسمائیل و از بقایای تعالیم آنها بود .

آتش بس در این ماه ها برقرار می شد.

فرصت مناسب برای تجارت و خرید و فروش و زیارت خانه کعبه محسوب می شد .

جنگ ها در این ماه ها را حرب الفجار (=جنگ ناروا و گناه آلود) می نامیدند.

زن در جامعه عرب:

زن از ارزش انسانی، حقوق اجتماعی و استقلال در زندگی محروم بود. دختران را لایق ارث نمی دانستند و می گفتند تنها کسانی که شمشیر می زنند و از قبیله دفاع می کنند باید ارث ببرند. تعدد زوج ها بدون هیچ محدودیتی رواج داشت. بدترین عادت آنها زنده به گور کردن دختران بود ← نخستین قبیله ای که این رسم غلط را بنا نهاد قبیله بنی تمیم بود.

به دنبال خودداری قبیله از پرداخت مالیات به **نعمان بن منذر** بین آنان جنگی در گرفت که به اسیری زنان و دختران منجر شد. هنگامی که نمایندگان بنی تمیم برای بازگرداندن دختران به دربار رفتند، دختر **قیس بن عاصم** با یکی از درباریان ازدواج کرده بود و ماندن در دربار را برگزید. قیس از این ماجرا به شدت ناراحت شد و تصمیم گرفت بعد از آن دختران را بکشد. که بعد از آن در بقیه قبایل هم رسم شد.

اما در بین همه قبایل عمومیت نداشت از آن جمله **عبدالمطلب جد پیامبر با این کار مخالفت می کرد.**

فصل دوم:

صفات و روحیات عرب

عرب بدوی یا وجود خوی وحشیگری و خشونت و غارتگری , دارای خصلت های خوبی از قبیل کرم و بخشندگی , مهمان نوازی , جوان مردی و شجاعت بود. به ویژه به عهد و پیمان خویش به شدت پای بند بودند ؛ به طوری که گاهی تا پای جان به پیمان خود وفادار میماندند و این از برجسته ترین صفات آنان به شمار می آید.

علت صفات خوب و بد:

ریشه صفات بد: وضع زندگی آنها در بیابان های دور افتاده که از لحاظ خشکی در جهان کم نظیر است .

ریشه صفات خوب: خصلت های خوب مثل مهمان نوازی و جوانمردی در محیطی که مردم آن با فزونی مال و فرزندان و کثرت تعداد جنگ آوران فخر فروشی می کردند , وسیله ی سر بلندی آنان شمرده می شد.

جهل و خرافات :

عرب حجاز که غالباً در صحرا به سر می بردند ، از فرهنگ و تمدن دور و بی بهره و گرفتار جمود عقلی و فکری بودند. بسیاری از روابط اشیاء را درک نمی کردند. به خرافات اعتقاد داشتند ؛ مثلاً : اعتقاد به وجود غول . آنان عقیده داشتند غول ها هنگام شب و در مکان خلوت پدیدار میشوند یا در بیابان ها سر راه مردم را می گیرند و باعث آزار آدمی می شوند.

بهره عرب از علم و هنر :

گروهی از دانشمندان معتقد اند عرب دارای علومى چون **طب** , **ستاره شناسى** و **قیافه شناسى** بوده است . اما در سطح بسیار اندک ؛ مثلا ستاره شناسى محدود مى شد به شناخت برخی از ستارگان و وقت طلوع و غروب آنان . آنها هم به منظور **جهت یابی** در بیابان های پهناور و **یا تشخیص اوقات شب** و امثال آن استفاده مى شد .

شعر:

در زمان جاهلیت تنها امتیاز بزرگ عرب , مهارت آنان در شعر و خطابه بود ؛ به ویژه شعر به مرحله شکوفایی رسیده بود . شعر با تمام زیبایی لفظی آن به دلیل بی بهره بودن این مردم از تمدن و فرهنگ فاقد فکر و اندیشه بلند بود .

عرب و تمدن های مجاور :

ارتباط قبایل عرب با ایران و روم تا حدی آنان را با تمدن این دو کشور آشنا کرد , عرب هایی که برای تجارت به ایران و روم سفر می کردند , مظاهر تمدن را در این دو کشور می دیدند و متوجه می شدند که زندگانی ایرانیان و رومیان با زندگی عرب تا چه اندازه تفاوت دارد .

به علاوه مسافران و تاجران , بسیاری از داستان های سرزمین ایران و روم را برای عرب به ارمغان می بردند و از این راه پاره ای از عقاید و افکار ایرانیان و رومیان به عربستان سرایت می کرد .

فصل سوم : ادیان و مذاهب در شبه جزیره عربستان:

- ✓ مردم عربستان از کیش واحدی پیروی نمی کردند
- ✓ کیش غالب مردم بت پرستی بود.
- ✓ اما پیروان مسیحیت , حنیفیت , مانوی, مذهب صابئی به چشم می خرد .
- ✓ مسیحیت در یمن مشاهده می شد که مهمترین مرکز آن شهر نجران بود . در شهر حیره که در شرق عربستان است نیز وجود داشت.
- ✓ دین یهود چند قرن پیش از ظهور اسلام در عربستان نفوذ کرد و مهمترین منطقه یهودی نشین یثرب بود.

- ✓ صابئیان بر اساس اعتقاد به ستارگان و ارتباط حرکت آنها با مقدرات زمین , مجسه آنها را در معابد خود نصب می کردند. مرکز صابئین شهر حرّان بود.
- ✓ مانی : خاستگاه کیش زردشتی , مزدکی , مانوی در ایران بوده است . مانوی ترکیبی از میسحیت و مجوسی گری است.
- ✓ پرستش ستارگان : گروهی از مردم اجارم آسمانی مثل خورشید و ستارگان را می پرستیدند و آنها را دارای نیروی مرموزی می پنداشتند که سرنوشت و مقدرات جهان و جهانیان را رقم می زنند.
- ✓ گروهی از مردم نیز به پرستش جنیان و فرشتگان می پرداختند.

بقای آیین ابراهیم حنیف:

به گفته یعقوب:

قریش و عموم فرزندان عدنان پای بند پاره ای از احکام دین ابراهیم بودند . آنان کعبه را زیارت می کردند , مناسک حج را به پا می داشتند , کارهای زشت , قطع ارتباط با یکدیگر و ستمگری را ناروا می شمردند و بد کاران را کیفر می نمودند .

بقایای تعالیم و سنتهای ابراهیمی مانند اعتقاد به الله , حرمت ازدواج با مادر و دختر , مناسک حج و عمره و قربانی , غسل جنابت , ختنه , کفن , دفن مردگان تا زمان ظهور اسلام همچنان در میان آنان رایج بود . به سنت های ده گانه مربوط به نظافت بدن و ستردن موهای زاید و مانند آن پای بند بودند .

آیا بت پرستان مکه الله را قبول داشتند؟

بت پرستان منکر الله نبودند اما 2 اشتباه بزرگ در تفکر آنان وجود داشت :

(1) شناخت نادرست نسبت به الله و صفات او ؛ آنان ذهنیتی گنگ و مبهم در مورد او داشتند؛ گواه این معنا است که برای خدا همسر و فرزند قایل بودند. آنان فرشتگان را دختران خدا می پنداشتند ؛ یعنی خدا را مانند انسان و دیگر جانداران جسم و ماده و دارای زاد و ولد می انگاشتند.

(2) بت ها را خدایان کوچک و واسطه بین خود و الله معرفی می کردند و پرستش آنان را واجب نزدیکی به درگاه خداوند و رضایت او می پنداشتند ؛ در حالی که پرستش فقط مخصوص خداست.

علت توسعه مکه قبل از اسلام :

(1) موقعیت بازرگانی ← ناگزیر بودند زندگی خود را از راه تجارت بگذرانند.

(2) وجود کعبه ← عرب منطقه سالی 2 بار برای حج وارد این منطقه می شدند

نغوذ و قدرت قریش:

قریش در ابتدا جزء یکی از قبایل کوچک ، فقیر و بی قدر و اعتبار جنوب حجاز بود ؛ در اثر قدرت اقتصادی و مذهبی ، کم کم به صورت قبیله ای نیرومند ، مشهور و خوش نام عرب درآمد.

آنان قوانینی را در مورد قبایل دیگر به اجرا می گذاشتند مثلا:

از قبایل دیگر بی هیچ شرطی دختر می گرفتند ولی به این شرط به آنان دختر می داند

که بدعتهای دینی قریش به ویژه در مورد مراسم حج و طواف را بپذیرند!

بخش دوم :

محمد (ص) از تولد تا بعثت

فصل اول : نیاکان پیامبر

نسب حضرت محمد(ص):

✓قبایل عرب به 2 گروه تقسیم می شوند : قحطانی و عدنانی

✓قریش به خاطر انتساب به عدنان (جد 20 ام پیامبر) از عرب عدنانی به شمار می رود.

✓قبیله قریش تیره ها و شاخه های مختلف دارد مانند : بنی مخزوم , بنی زهره , بنی امیه , بنی سهم , بنی اسد و بنی هاشم که پیامبر از تیره بنی هاشم اند.

فصل دوم : کودکی محمد(ص)

✓ حضرت محمد در سالی که سپاه فیل به فرماندهی ابرهه ، فرمانروای حبشه ، که برای تخریب کعبه به مکه می آمد ؛ به صورت خارق العاده و به وسیله قدرت غیبی شکست خورد؛ به دنیا آمدند.

✓ عبدالله پدر حضرت محمد (ص) هنگامی که ایشان 2 ماه بودند درگذشت .

✓ حلیمه سعدیه دایه ایشان تا 6 سالگی ایشان را بزرگ کرد.

✓ آمنه مادرشان در 6 سالگی در را بازگشت از یثرب در گذشت .

✓ پس از در گذشت مادر عبدالمطلب کفالت ایشان را به عهده گرفت .

✓ پس از در گذشت عبدالمطلب در سن 8 سالگی سرپرستی ایشان به عهده

عمو ایشان ابوطالب قرار گرفت. **به محمد سخت علاقه مند بود به طوریکه بیش از**

فرزندان خود ایشان را دوست داشت.

فصل سوم : جوانی محمد(ص)

از مهمترین اتفاقاتی که در دوران جوانی محمد (ص) رخ داد می توان به موارد زیر اشاره کرد:

1. حلف الفضول
2. سفر به شام که مقدمه ازدواج با خدیجه را فراهم کرد
محمد در سن 25 سالگی با خدیجه در سن 40 سالگی ازدواج کرد.
3. نصب حجر الأسود
4. علی در مکتب پیامبر

حلف الفضول:

مردی از قبیله بنی زبید وارد مکه شد کالایی را به عاص بن وائل از تیره بنی سهم فروخت . عاص کالا را گرفت و از دادن بهای آن سرباز زد . در آن زمان که نظام قبیله ای در شبه جزیره برقرار بود ، هر قبیله از منافع خود دفاع می کرد و اگر غریبه مورد ظلم واقع می شد ، حامی و دادرسی نداشت . مرد زبیدی به ناچار بالای کوهی رفت و اعتراض خود با سرودن شعر بیان کرد . با شنیدن شعر او پیشگامان عبدالمطلب (بنی هاشم ، بنی عبدالمطلب ، بنی زهره ، بنی تعمیم و بنی حارث) در خانه ی عبدالله بن جدعان تیمی گرد آمدند و پیمان بستند که برای یاری و گرفتن حق هر ستم دیده ای همدستان شده ، اجازه ندهند در مکه به احدی (چه فقیر ، چه ثروتمند چه غریبه و آشنا) ظلم شود .

بخش سوم:

از بعثت تا هجرت

صلى الله عليه
وآله
وآل
محمد
سليم

به بد که چه روز خرم آمد
مبعوث نبی اکرم آمد
از بعثت او جهان جوان شد
کیتی چو بهشت جاودان شد

www.deafgolgolm.mihanlog.com

آغاز رسالت :

✓ محمد (ص) که به سن 40 سالگی رسیده بود از جانب خدا به وسیله فرشته وحی جبرئیل به پیامبری مبعوث شد. (با خواندن آیاتی از سوره **علق** , هنگامی که در حال عبادت در کوه حرا بود).

✓ نخستین زن مسلمان : حضرت **خدیجه** و نخستین مرد مسلمان حضرت **علی**

✓ این طبیعی بود , که پس از بازگشت از غار حراء آیین خود را نخست با خدیجه که **همسرش** بود و علی که عضو آن خانه و **پرورش یافته آن حضرت** بود در میان بگذارد. آنان که صدق و پاکی و نشانه های نبوت را بهتر از هر کسی می دانستند , او را تصدیق کردند.

دعوت مخفیانه :

- ✓ حضرت محمد 3 سال به دعوت مخفیانه و پنهانی پرداخت . زیرا هنوز محیط مکه برای دعوت آشکار مساعد نبود.
- ✓ در این مدت قریش از این ادعای او خبر داشتند اما چون از محتوی دعوتش خبر نداشتند عکس العملی نشان نمی دادند.

گروه های پیشگام در پذیرش اسلام:

1. جوانان : بیشتر مسلمانان نخست از جوانان بودند. بزرگان و سالخوردگان , محافظه کار بودند و فرهنگ بت پرستی در افکار آنان ریشه دوانده بود , اما جوانان به حکم جوانی , ذهن و فکرشان آماده پذیرش افکار و عقاید جدید بود.
2. محرومان و ستمدیدگان

قریش آنان را استهزا می کردند و به طعنه به یکدیگر می گفتند : ببینید ! هم نشینان او اینان اند ! خداوند از میان همه ی ما فقط به اینان منت نهاده است ! (که اسلام را پذیرفته و هدایت یافته اند!!)

دعوت خویشان :

✓ پس از 3 سال دعوت پنهانی ، فرشته وحی از جانب خدا فرمان به دعوت خویشاوندان و بستگن به اسلام را داد.

✓ با نزول وحی پیامبر به علی (ع) دستور داد غذایی آماده کند و فرزندان عبدالمطلب را دعوت کند تا امر خداوند را به آنان ابلاغ کند.
مهمانی اول با سخن ابولهب به هم ریخت.

✓ مهمانی دیگر پیامبر تدارک دید و در آن پس از صرف غذا فرمود: **در میان عرب کسی را سراغ ندارم که چیزی بهتر از آن چه من برای شما آورده ام ، برای قومش آورده باشد ، من خیر دنیا و آخرت را برای شما آورده ام خدا فرمان داده تا شما را به سوی او فراخوانم . اینک کدام یک از شما من را یاری می کند تا برادر من ، وصی من و جانشین من در میان شما باشد.**

فصل دوم: آغاز دعوت علنی

✓ پس از آنکه پیامبر مدتی پنهانی دعوت به اسلام را آغاز کرده بود ، از طرف خدا دستور یافت دعوت علنی خود را آغاز کند .

آنچه مأموریت داری آشکارا بیان کن و از مشرکان روی برگردان ، با شر استهزاء کنندگان را از تو دور خواهیم کرد.

✓ پیامبر با دریافت ای وحی روزی روی ابطح استاد و گفت :

من فرستاده خدا هستم ، شما را به پرستش خدای یگانه ، ترک بت هایی که نه سودی دارند و نه زیانی ، نه می آفرینند و نه روزی می دهند، نه زنده می کنند و نه میمیرانند، دعوت می کنم.

علل و انگیزه مخالفت قریش:

1. نگرانی از فروپاشی نظام اجتماعی : سران قریش با نظام قبیله ای خو گرفته بودند و حاضر نبودند کوچکترین ضربه ای به ساختار آن وارد کنند.
2. نگرانی اقتصادی: یک سلسله از آیات مکی با ثروت اندوزی مشرکان مخالفت می کرد . آنان با شنیدن این آیات احساس خطر می کردند که با پیشرفت آیین محمد (ص) منابع اقتصادی آنان به خطر می افتد.
3. بیم و نگرانی از قدرت های مجاور
4. رقابت و حسادت قبیله ای

فصل سوم :

پیامدهای مخالفت قریش و اقدامات آنان

مهاجرت به حبشه :

✓ در سال 5ام بعثت یک گروه 15 نفره از مسلمانان بی دفاع مکه را ترک گفته ، از طریف بندر شعیبه و با عبور از عرض دریای سرخ خود را به حبشه رساندند. این گروه بعد از دو سه ماه اقامت در حبشه به دنبال شایعه اسلام آوردن مشرکان و رفع فشار مشرکان به مکه بازگشتند.

✓ چون فشار و شکنجه ادامه داشت گروهی دیگر از مسلمانان بالغ بر 101 نفر مرد و زن به سرپرستی جعفر بن ای طالب عازم حبشه شدند .

✓ هدف پیامبر از فرستادن مسلمانان به حبشه: (1) دور کردن آنان از فشار و آزار مشرکان . (2) تبدیل حبشه به پایگاهی برای اسلام و ضد مخالفان این آیین

تحریم اقتصادی و اجتماعی بنی هاشم:

- ✓ چون سران قریش از مراجعه به ابوطالب نتیجه ای نگرفتند
- ✓ در بازگرداندن مهاجران به مکه از حبشه ناکام ماندند
- ✓ از سوی دیگر افراد معتبر و مهمی به اسلام روی آورده بودند
- ✓ پیروان اسلام از قبایل ئیگر رو به افزایش بود

تصمیم گرفتند خاندان بنی هاشم و بنی مطلب را در فشار اقتصادی و اجتماعی قرار دهند.

پیمان بستند نه از آنان زن بگیرند نه به آنان زن بدهند ، نه از آنان چیزی بخرند ، نه به آنان چیزی بدهند.

✓ پس از گذشت 3 سال پیامبر اسلام از بین رفتن پیمان نامه توسط موریانه را به ابوطالب اطلاع داد و از طرف دیگر برخی از امضاء کنندگان که از وضع رقت بار بنی هاشم متأسف بودند، از این پیمان بیزاری جستند ؛ با پیشگامی آنان ، این پیمان لغو گردید.

✓ در سال 10 ام بعثت پس از اندکی خروج از شعب ، نخست خدیجه و به فاصله اندکی ابوطالب در گذشت.

✓ عموم شیعه معتقدند ابوطالب مسلمان شده بود ، امام صادق می فرمایند: ابوطالب همچون اصحاب کهف بود که ایمان خود را پنهان می داشتند و تظاهر به شرک می کردند و خداوند به آنان دو پاداش داد.

بخش چهارم:

از هجرت تا دعوت
جهانی

فصل اول : هجرت به یثرب

ویژگی های یثرب

✓شغل: بر خلاف مکی ها (بازرگانی) کشاورزی و باغداری بود

✓ترکیب جمعیت و وضع اجتماعی متفاوت با مکه

3 قبیله بزرگ یهودی (بنی نظیر, بنی قینقاع و بنی قریظه) در آن جا زندگی

می کردند , 2 قبیله اوس و خزرج بس از تخریب سد مأرب به یثرب مهاجرت

کردند .

نخستین گروه مسلمانان یثرب:

در سال 11 بعثت، پیامبر 6 تن از بزرگان خزرج را در موسم حج در منا دید و آنها را به اسلام دعوت کرد. آنها به یکدیگر گفتند این همان پیامبری است که یهودیان از او مژده می دادند. آن گاه اسلام آوردند و به پیامبر گفتند: او مید و اریم خداوند به وسیله تو قوم ما را الفت دهد. اکنون ما به یثرب بر می گردیم و آنان را به این آیین دعوت می کنیم. اگر آنان پذیرفتند تو از هر کسی نزد ما عزیز تر خواهی بود.

در سال 12 بعثت، 12 نفر از یثربیان در موسم حج با پیامبر بیعت کردند (10 نفر خزرجی، 2 نفر اوسی = آنان اختلافات خود را کنار گذاشته اند).

مفاد اولین پیمان عقبه :

✓ به خدا شرک نوزند 2. دزدی نکنند 3. زنا نکنند 4. فرزندان خود را نکشند
5. به یکدیگر تهمت نزنند 6. در کارهای نیک از فرمان پیامبر سر پیچی
نکنند.

✓ پیامبر مصعب بن عمیر را همراه آنان فرستاد تا قرآن و اسلام را به یثربیان
تعلیم دهد. در یثرب بر خلاف مکه **نخبگان** در پذیرش اسلام پیشتاز بودند.

دومین پیمان عقبه :

✓ در سال 13 بعثت , در موسم حج , 75 نفر (11 نفر اوسی و بقیه خزرجی)
در 12 ذیحجه دومین پیمان را بستند.

✓ در این پیمان متعهد شدند که اگر پیامبر به شهر آنان هجرت کند , همچون
زنان و فرزندان از او حمایت کنند و با آن کس که به جنگ با وی برخاست
بجنگند.

✓ هنگامی که مشرکان فهمیدند اسلام به یثرب نفوذ کرده سخت ناراحت شدند و
به آزار و اذیت بیشتر مسلمانان پرداختند که در آن زمان پیامبر فرمان هجرت
به یثرب را دادند.

توطئه ترور پیامبر:

مشرکان از هجرت پیامبر بيمناک شدند و چاره ای جز **قتل پیامبر** نيافتند. پیامبر از طریق وحی از تصمیم آنان آگاه شد و از طرف خدا دستور یافت از مکه خارج شود. شب هجرت با فداکاری بزرگ علی (ع) برای حفظ اسلام و جان پیامبر در بستر ایشان خوابید و پیامبر با ابوبکر رهسپار **غار ثور** شدند برای گمراهی مشرکان و بعد از 3 روز به سمت یثرب حرکت کردند. پس از رسیدن به یثرب چند روز در **محلّه قبا** ماندند تا حضرت علی همراهیان او به ایشان بپیوندند. **مسلمانان پس از هجرت به مدینه** دارای **تشکیلات نظامی و سیاسی شدند** و اسلام در جزیره العرب گسترش یافت. به همین دلیل این تاریخ هجرت را که مهم به شمار می آید **مبدا تاریخ اسلام و مسلمانان** قرار دادند.

WWW.BAYYANAT.IR

مسجد قبا در مدینه منوره

WWW.BAYYANAT.IR

اقدامات اساسی پیامبر اسلام در مدینه:

1. بنای مسجد ← مسجد النبی
2. پیمان عمومی ← سر و سامان دادن به وضع اجتماعی مردم و آرامش شهر
3. پیمان برادری میان مهاجرین و انصار
4. پیمان عدم تجاوز با 3 قبیله یهودی

فصل سوم : توطئه های یهود و تغییر قبله مسلمانان

یهودیان از راهای مختلف سعی به مخالفت و کارشکنی داشتند مثلا طرح درخواست های نامعقول و غیر منطقی , درخواست فرو آمدن کتاب از آسمان برای آنان پس از آنکه یهود دشمنی خود را آشکار کرد , به پیامبر می گفتند : **او در آیین خود استقلال ندارد و به سوی قبله ما نماز می خواند.** که پیامبر سخت ناراحت شدند و منتظر فرمان تغییر قبله از سوی خدا بودند.

هنگامی که پیامبر 2 رکعت از نماز ظهر را به سمت بیت المقدس خوانده بود وحی نازل شد , فرمان تغییر قبله را ابلاغ و پیامبر را به سمت کعبه چرخانید و پیامبر دو رکعت بعد را به سمت کعبه گزارد.

فصل چهارم : تشیل نیروهای رزمی

1. جنگ بدر:

- ✓ نخستین جنگ کامل میان مسلمانان و کفار بود
 - ✓ دلیل: مانورهای نظامی پیامبر و تهدید خط بازرگانی مشرکان به شام
 - ✓ 313 تن با کمترین امکانات و دشمنان 950 جنگجو داشتند
 - ✓ بامداد روز 17 رمضان جنگ آغاز شد .
 - ✓ سپاه اسلام پیروز شد (از مشرکان 70 نفر کشته و 70 نفر اسیر , از مسلمانان 14 نفر به شهادت رسیدند)
- ★ پس از پیروزی در میدان جنگ اتفاق فرخنده در منزل پیامبر ازدواج علی با فاطمه بود.

2. جنگ احد

دلیل: انگیزه انتقام جویی از مسلمانان

روز 15 شوال سال سوم هجرت جنگ آغاز شد . طولی نکشید مسلمانان پیروز شدند (عامل شکست آنان کشته شدن پرچم دارشان بود که 9 نفر از آنان به دست علی (ع) به هلاکت رسیدند. در اثر شکست روحیه پا به فرار گذاشتند.

در نهایت پیروزی مشرکان به دلیل پیروی نکردن از فرمان پیامبر , نماندن در مقرر خود , پرداختن به جمع آوری غنائم , شایعه کشته شدن پیامبر و...

70 نفر از مسلمانان به شهادت رسیدند

3. جنگ خندق

✓ در شوال سال 5م بعثت رخ داد

✓ دلیل: همکاری سران بنی نظیر با قریش

✓ سپاه مشرکان 10000 نفر به فرماندهی ابوسفیان و سپاه اسلام 3000 نفر

✓ به پیشنهاد سلمان خدقی در بیرون شهر که مانعی نبود حفر کردند که مانع عبور دشمن گردد.

✓ محاصره 20 روز طول کشید و بعد به پیروزی مسلمانان تمام شد.

✓ عوامل ناکامی سپاه اسلام:

1. کشته شدن عمرو بن عبدود 2. امداد غیبی 3. ایجاد اختلاف بین بنی قریظه

و احزاب

بخش پنجم:

از دعوت جهانی تا رحلت
پیامبر اسلام

فصل اول: رسالت جهانی پیامبر اسلام

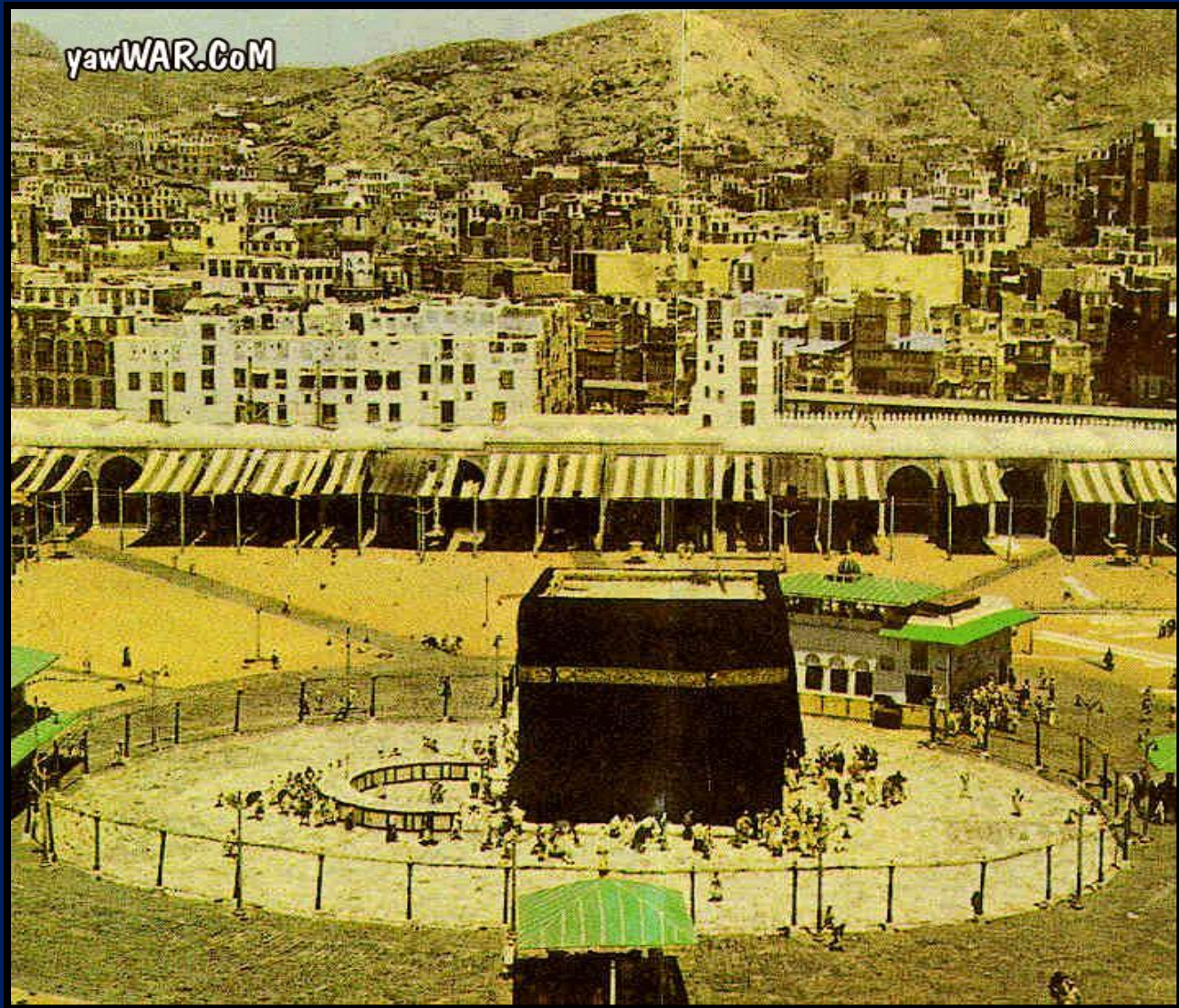
- ✓ گرچه آیین اسلام در جزیره العرب ظهور کرد ولی کیش فقط مخصوص مردم عربستان نبود، بلکه در قرآن نیز ناس مورد خطاب است نه عرب یا قریش.
- ✓ تا قبل از سال 6 ام یا 7 ام هجرت، پیامبر فرصت ابلاغ جهانی دین اسلام را نداشتند و دلیل آن کارشکنی ها و دشمنی های مشرکان مکه، یهود و دشمنان دیگر.
- ✓ در سال 6 ام هجرت نامه هایی به زمانداران و شاهان آن زمان نوشتند و به دین اسلام دعوتشان کردند از جمله: نجاشی، قیصر روم، خسرو پرویزو...

فصل دوم: گسترش اسلام

فتح مکه :

در سال 8م هجرت پیامبر با جمع آوری سپاه 10000 نفری به سمت مکه حرکت کردند. در بیرون مکه عباس عموی پیامبر ابوسفیان را دید نزد پیامبر آورد. ابوسفیان با دیدن سپاه عظیم اسلام مرعوب شد. رسول خدا او را مورد عفو قرار دادند و به درخواست عباس فرمودند: هر کس به مسجدالحرام پناهنده شود و یا در خانه خود بنشیند و یا به منزل ابوسفیان پناه ببرد در امان خواهد بود. پیامبر بعد از ورود به مکه سوار بر شتر گرد خانه خدا طواف کرد بت ها را واژگون کرد و فرمود: **حق آمد و باطل نابود شد** , آری باطل همواره نابود شدنی است. بت هبل نیز به دست حضرت علی (ع) واژگون شد.

yawWAR.CoM

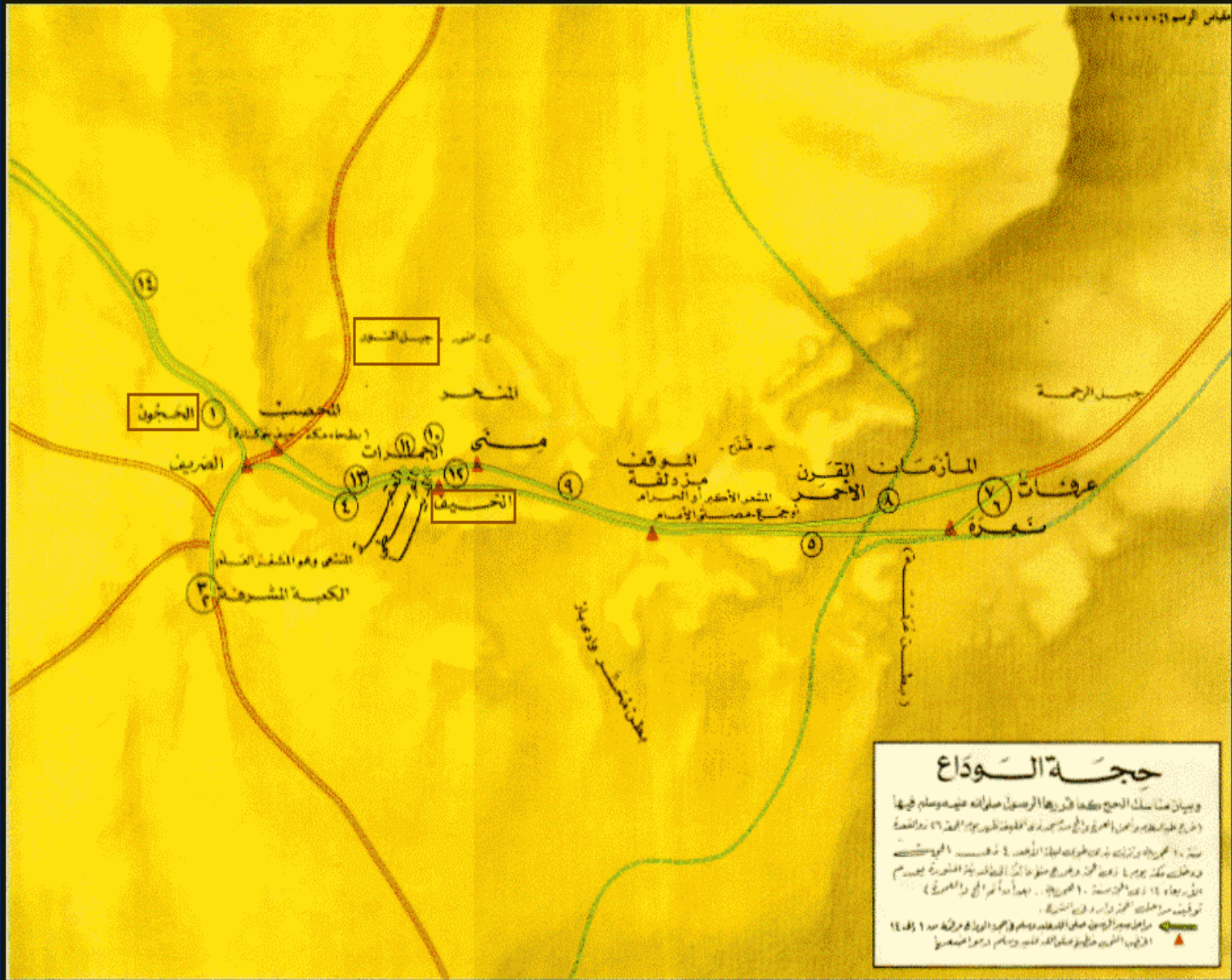

فصل سوم : حجة الوداع و رحلت رسول خدا

✓ حج مهمترین برنامه سیاسی – عبادی در اسلام بوده و بنیانگذار آن حضرت ابراهیم بوده است . قبل از ظهور اسلام قریش و عموم مشرکان حج را به جا می آوردند اما به صورت ناقص و آمیخته با خرافات.

✓ با نزول آیه وجوب حج رسول خدا با اعلام قبلی با جمعیت مسلمانان مدینه و بادیه عازم حج شد و در این حج که به حجة الوداع معروف است اعمال حج ابراهیمی را به مسلمانان آموخت .

✓ در روز 18 ام ذیحجه در سرزمین غدیر خم با نزول آیه : ای پیامبر آنچه از طرف پروردگارت نازل شده ابلاغ کن و اگر نکنی رسالت او را انجام نداده ای و خداوند تو را از گزند مردم دور نگاه می دارد خدا گروه کافران را هدایت نمی کند, دستور توقف را دادند. در آن توقف پیامبر دست علی را گرفت و پیشوایی آینده مسلمانان را معرفی کرد.

حِجَّةُ الْوُدَاعِ

وبيان مسلك الحج وكذا قريها الرسول صلواته عليه وسلم فيها
 أطرح طريقه وأمن العمرة والعمرة في مكة في اليوم الرابع من ذي الحجة
 سنة ١٠ هـ وتزنت في طريقه ليلة الأحد ١٠ من ذي الحجة في مكة
 ووطئت مكة يوم ١١ من ذي الحجة وهو يوم النحر في مكة المشرفة يوم
 الأربعاء ١٢ من ذي الحجة سنة ١٠ هـ من مكة . بعد أن أتم الحج والعمرة
 توفيت من مكة في داره في مكة المشرفة .

← من مكة إلى مكة المشرفة وهو في مكة المشرفة سنة ١٠ هـ ١٢ هـ
 القري المشرفة وهو مكة المشرفة في مكة المشرفة

رحلت پیشوای اسلام

yababallahavaej.blogfa.com

پیامبر بزرگ اسلام پس از **23 سال دعوت** و مجاهدت و ابلاغ پیام الهی و پس از فراز و نشیب های فراوان در راه انجام رسالت بزرگ در روز **دوشنبه 28 ماه صفر سال 11 ام هجرت پس از 14 روز بیماری** و کسالت به عالم بقا رحلت کرد و در حجره مسکونی خویش در جوار مسجدی که تأسیس کرده بود به خاک سپرده شد .

از توجه و همکاری شما
سپاسگزارم